

Tietopyyntö

Opiskelijoiden palauttaminen takaisin opintotuen asumislisään, siten että kokonaisuus tuo 100 miljoonan euron säästöt.

- a.) asumislisän trimmaaminen alkuperäistä tasoa korkeammalle.
- b.) asumislisän trimmaaminen alkuperäistä tasoa korkeammalle ja että opiskelija saa tukea myös kesäajan. (vähentää tt-tuen käyttöä kesältä)

Taustaa

Opintotuen asumislisän (jälj. asumislisä) menot olivat vuonna 2016 noin 264,6 milj. euroa ja asumislisää sai noin 217 450 opiskelijaa. Mikäli opiskelijoiden palauttaminen asumislisään toteutettaisiin vuonna 2016 voimassa olleihin ehdoin, asumislisämenot olisivat Kelan arvion mukaan jatkossa noin 280 milj. euroa vuodessa ja saajia olisi noin 233 000, mikä on 7 prosenttia enemmän kuin ennen asumistukisiirtoa. Nykyisin asumislisää saa noin 16 000 opiskelijaa, joista noin puolet on ulkomailla opiskelevia. Tämän ryhmän asumislisän ehtoja ei ole tarkoitus muuttaa, ja heidän osuutensa asumislisän menoista on tällä hetkellä noin 16 milj. euroa.

Jos oletetaan kaavamaisesti, että asumislisän piiriin tulisi uusia saajia 217 000 (233 000-16 000) ja heille maksettaisiin asumislisää kaikille vuonna 2016 käytössä olleen asumismenorajan mukaisesti 201,60 e/kk keskimäärin 6,4 kuukautta vuodessa olisivat asumislisän uudet kustannukset $201,60 \times 6,4 \times 217\,000 = 280$ milj. euroa. Nettomenokasvu olisi 265 milj. euroa, kun otetaan palautukset (15 milj. e) huomioon.

Vuonna 2022 yksin vuokralla sekä jaetussa asunnossa asuvien opiskelijaruokakuntien asumistukimenot olivat 574,7 milj. euroa. Osa näistä opiskelijoista jäisi uudistuksen jälkeenkin yleisen asumistuen piiriin. Kelan mukaan asumislisään siirtyvien osalta käytettävä summa olisi 500 milj. euroa. Lisäksi Kelassa on arvioitu, että siirron myötä tarve toimeentulotukeen kasvaisi ja siitä aiheutuisi menoja noin 20 milj. euroa. Säästövaikutus olisi siten 215 milj. euroa ($500-280-20 = 200$ milj. euroa ja sitten kun asumislisän palautukset 15 milj. vakiintuvat niin $200+15 = 215$ milj. euroa).

Alla uusia vaikutusarvioita, jotka perustuvat Kelassa laadittuihin laskelmiin. Ne ovat suuntaa antavia ja niitä voidaan vielä tarvittaessa täydentää. Opintotuen laskelmissa käytetään koko vuoden saajamäärää ja keskimääräistä asumislisätukikuukausien määrää, joka perustuu maksatustietoihin.

Asumislisässä huomioitavan asumismenorajan nostaminen ja säästö 100 milj. euroa

Jos vuokratuotto nostettaisiin 360 euroon, olisi asumislisän enimmäismäärä 288 e/kk (80 prosenttia 360 eurosta) keskimääräisen asumislisän ollessa arviolta 283 e/kk. Tästä aiheutuva lisäkustannus olisi 113 milj. euroa, joten säästö olisi 102 milj. euroa ($215-113$ milj. e). Lisäkustannus 113 milj. euroa perustuu siihen, että keskimääräinen asumislisä nousisi ($81,40 \times 6,4 \text{ kk} \times 217\,000$ saajaa). Asumislisä olisi 32 euroa keskimääräistä yksin asuvan opiskelijaruokakunnan asumistukea ($315-283$ e/kk) pienempi. Lapsettomilla pareilla asumistuki on keskimäärin 377 euroa kuukaudessa, joten heillä yksilökohtainen asumislisä olisi jatkossa asumistukea korkeampi. Asumisen tuki pienenesi eniten erityisesti korkeita asumismenoja maksavilla pääkaupunkiseudulla asuvilla opiskelijoilla.

Asumislisän maksaminen ympärivuotisesti ja säästö noin 100 milj. euroa

Vuoden 2016 tilaston perusteella arvioidaan, että noin 130 000 henkilöä saisi asumislisää kesäajalta täydet 3 kuukautta, jos asumislisää voisi nostaa kaavamaisesti ympäri vuoden. Vanhalla vuokratuotolla (252 e/kk)

asumislisän maksimi oli 201,60 euroa, jolloin kustannus näistä olisi 79 milj. euroa (3 kk x 201,60 e/kk x 130 000). Lisäksi Kelan mukaan noin 3000 henkilöä saisi keskimäärin 1,7 kk, joista lisäkustannusta 1 milj. euroa. Yhteensä ympärivuotisen asumislisän kustannukset olisivat siis 80 milj. euroa.

Asumislisän vuokratilanteen korotus esimerkiksi 280 euroon kasvattaisi asumislisämenoja lisäksi 30 milj. euroa (korotus 21,60 e/kk x 6,4 kk x 217 000 = 30 milj. euroa) ja kesäajan menoja noin 89 milj. euroon. Siten asumislisämenot olisivat noin 384 milj. euroa (asumislisän nettomeno palautusten jälkeen 265+30+ 89). Nettosäästö olisi noin 96 milj. euroa (500-384-20). Tässä vaihtoehdossa asumislisän määrä olisi enintään 224 e/kk (80 prosenttia 280 eurosta), joka olisi 91 euroa yksin asuvan keskimääräistä asumistukea pienempi (315- 224). Lapsettomilla pareilla keskimääräinen asumislisä olisi jatkossa keskimääräistä asumistukea korkeampi.

Eräitä näkökohtia

OKM korostaa, että opiskelijoiden asumisen tukemisen ratkaisuja tulisi tarkastella mahdollisten asumistuen uudistusten ja opintotuen uudistusten yhteydessä, ei irrallisena säästökysymyksenä.

Asumislisään siirto johtaa laskelmien perusteella asumisen tuen pienemiseen, joka tulisi kompensoida opintorahaa, opintolainan valtiontakausta taikka molempia korottamalla. Asumistuen menetysten kompensoiminen lainatakausta korottamalla johtaa opintolainataakan kasvuun lisäten myös velkaongelmia. Lainapainotteisuuden kasvu voi myös lisätä työssäkäyntiä, joka vaikuttaa osalla opiskeluaikojen pidentävästi.

Opiskelijoiden asumislisään siirto edellyttäisi huolellista vaikutusarviointia opiskelijoiden asuinkunta, ikä, perhesuhteet, asumismuoto sekä koulutusaste huomioiden. Myöskin mahdolliset opiskelijoiden käyttäytymisen muutokset tulisi arvioida. Olennaisia tarkasteltavia kysymyksiä olisivat esimerkiksi, kuinka muutos vaikuttaisi opiskelijoiden toimeentuloon, asumisen tasoon ja edellytyksiin opiskella päätoimisesti. Selvitysten jälkeen olisi enemmän tietoa siitä, kuinka hyvin asumislisä soveltuisi jatkossa opiskelijoiden tukimuodoksi.